

Bölüm 5: Dizgi Algoritmaları

Algoritmalar

Dizgi Algoritmaları

- Metinlerle dolu bir dünyada yaşıyoruz.
- E-postalar, mesajlar, sosyal medya paylaşımları, haber metinleri...
- Bilgisayarlarımızda her gün sayısız metinle karşılaşırız.
- Peki, bu metinler nasıl düzenlenir ve analiz edilir?
- Dizgi (String) algoritmaları,
  - metinlerde arama,
  - değiştirme,
  - karşılaştırma gibi işlemleri gerçekleştirir.

Dizgi Eşleştirme Algoritmaları

- Brute Force (Kaba Kuvvet):
  - Metindeki her konum örüntü ile eşleştirmek için kontrol edilir.
  - Maksimum sayıda karşılaştırma gerektirebilir.
- Knuth-Morris-Pratt (KMP)
  - Başlangıçta tablo oluşturularak arama süresi azaltılır,
  - Karakter karşılaştırmalarını azaltarak hızlı çalışır.
- Boyer-Moore
  - Uzun aramalarda etkili. Kök bulma ve kaydırma stratejisi kullanır.
- Rabin-Karp Algoritması
  - Olasılıksal bir algoritma. Hashing kullanır.

Dizgi Sıkıştırma Algoritmaları

- Sıralı Sıkıştırma Kodlaması (Run Length Encoding)
  - Aynı veri değerleri tek bir değer ve sayı olarak saklanır.
  - Tekrar eden değerler yerine tekrar eden veri sayısı saklanır.
- Lempel-Ziv-Welch (LZW)
  - GIF gibi formatlarda kullanılan sözlük tabanlı sıkıştırma algoritması.
  - Tekrar eden örüntüleri sözlük oluşturarak kısa sembollerle temsil eder.
  - Dinamik bir sözlük kullanarak sıkıştırma sağlar.

Dizgi Sıralama Algoritmaları

- Sözlüksel Sıralama (Lexicographic Order)
  - Dizgiler, alfabetik sıraya benzer sıralanır.
  - Her karakterin ASCII değeri karşılaştırılarak sıralama yapılır.
- Radix Sıralama
  - Karşılaştırmalı olmayan bir tam sayı sıralama algoritmasıdır.
  - Veriler tamsayı anahtarlarına sahiptir.
  - Aynı konumda aynı değeri paylaşan verileri gruplandırarak sıralar.
  - Her basamak için ayrı ayrı işlem yapılır.

Dizgi Ayırıştırma (Parsing) Algoritmaları

- Düzenli İfadeler (Regular Expressions)
  - Bir arama örüntüsünü tanımlayan karakter dizisi,
  - Belirli bir örüntüye uyan tüm dizgileri bulmak için kullanılır
- Sonlu Durum Makineleri (Finite State Machines - FSM)
  - Dizgi içindeki örüntüleri tanımak için kullanılan hesaplama modelleri,
  - Belirli bir girdi dizisindeki geçişlerin durumlarını izleyen bir otomat,
  - Karmaşık ayırıştırma ve analiz işlemlerinde kullanılır.

Dizgi Dönüşüm Algoritmaları

- Sonek Dizisi (Suffix Array)
  - Bir dizginin tüm son eklerinin bir dizisi.
  - Dizgi içindeki alt dizgilerin bir temsili olarak kullanılır.
- Burrows-Wheeler Dönüşümü (BWT)
  - Bir dizginin tersine dönüştürülmesiyle elde edilen yeni bir form,
  - Bzip2 gibi sıkıştırma algoritmaları için ön işlem adımı olarak kullanılır.

Dizgi Düzenleme Mesafesi Algoritmaları

- Levenshtein Mesafesi
  - İki dizgi arasındaki benzerliği ölçen bir metrik,
  - Bir dizgiden diğerine dönüştürmek için gereken minimum tek karakterli düzenleme sayısı olarak tanımlanır.
- En Uzun Ortak Alt Dizi (Longest Common Subsequence - LCS)
  - İki dizginin ortak olan en uzun alt dizisi,
  - Karakterlerin sıralı olmasını gerektirmez, ancak sıra korunmalıdır.
  - Dizgiler arasındaki benzerlik veya farkı belirlemek için kullanılır.

Levenshtein Mesafesi

- İki dizgi arasındaki farkı nicel olarak ölçen etkili bir metriktir.
- Otomatik düzeltme ve tahmin sistemlerinde kullanılabilir.
- İki dizgi arasındaki minimum düzenleme (ekleme, çıkarma veya değiştirme) işlem sayısını belirtir.

Temel İşlemler

- Ekleme (Insertion): Bir karakterin eklenmesi.
- Çıkarma (Deletion): Bir karakterin çıkarılması.
- Değiştirme (Substitution): Bir karakterin başka bir karakterle değiştirilmesi.

Levenshtein Mesafesi Hesaplama

- İki dizgi arasındaki minimum düzenleme işlemi sayısı olarak hesaplanır.
- Dinamik programlama yöntemiyle hesaplanır.
- İki dizgi arasındaki karakterlerin karşılaştırılması ve işlem maliyetlerinin belirlenmesi ile yapılır.

Levenshtein

H	O		N	D	A	
H	Y	U	N	D	A	I

H	Y	U	N	D	A	I
H		O	N	D	A	

Levenshtein

	""	P	A	I	R	S
""	0	1	2	3	4	5
C	1	1	2	3	4	5
A	2	2	1	2	3	4
R	3	3	2	2	2	3
S	4	4	3	3	3	2

Levenshtein

rain
sain
shin
↓ shine

(a)

shine
rhine
raine
↓ rain

(b)

shine
tshine
trhine
traine
↓ train

(c)

Substitution

Insertion

Deletion

En Uzun Ortak Alt Dizi (LCS)

- İki dizge arasındaki en uzun ortak alt dizedir.
- İki dizge arasındaki benzerlik seviyesini ölçer.
- Dinamik programlama yöntemiyle hesaplanır.
- Sıralı karakterlerden oluşur, ancak karakterlerin sırası korunmaz.
- İki dizge arasındaki karakterlerin sıralı şekilde eşleştirilmesiyle elde edilir.

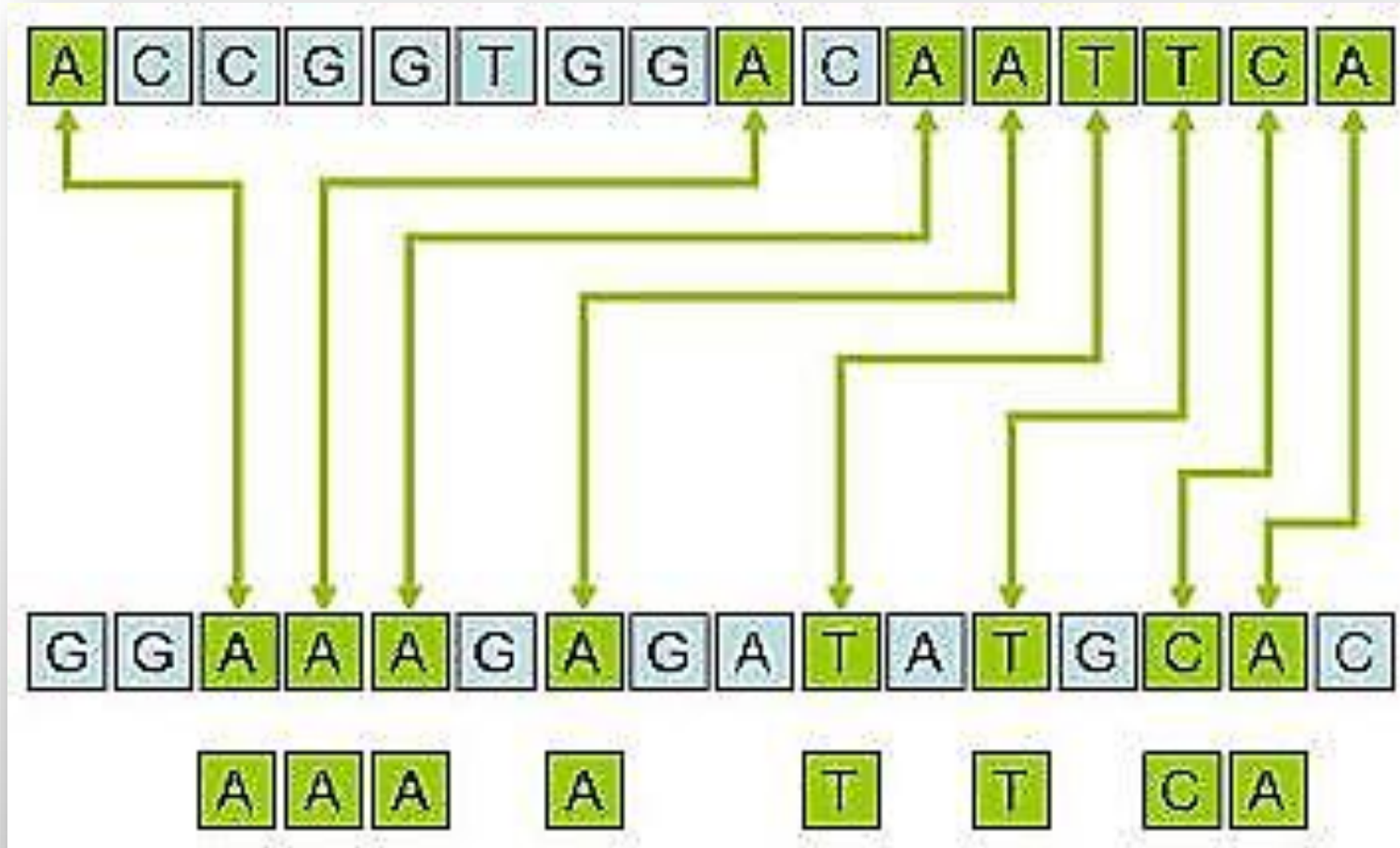
En Uzun Ortak Alt Dizi (LCS)

string 1	a	c	b	a	e	d
string 2	a	b	c	a	d	f

LCS: "acad" with length 4

En Uzun Ortak Alt Dizi (LCS)

SON